

L'OPTIMISME DE LA RAÓ

Conferència de Carme Chacón

Cercle d'Economia

23 de gener de 2008

1. Introducció

El professor Martin Seligman, director del Departament de Psicologia de la Universitat de Pennsylvania, va realitzar fa uns anys un experiment fascinant amb una mostra formada per milers d'estudiants que estaven acabant diferents carreres.

Els va classificar en dos grups simètrics i oposats en relació amb la seva actitud davant la vida: els optimistes i els pessimistes. Ambdós col·lectius estaven formats per individus amb expedients heterogenis: hi havia estudiants bons, dolents i regulars. Al cap d'una dècada d'activitat professional de tots ells, va verificar els resultats dels uns i dels altres i va arribar a la següent conclusió:

Els optimistes havien tingut més èxit que els pessimistes a 29 de les 30 professions que exercien els antics alumnes, és a dir, a totes excepte a una.

Em va proporcionar la dada un home de coneixement i d'èxit, un català obert i cosmòpolita, l'Eduard Punset. I ho esmento al principi perquè va ser precisament aquesta conversa la que em va suggerir el títol d'aquesta conferència (que res té a veure amb el títol homònim de l'admirat Manuel Vázquez Montalbán ni amb l'expressió d'Antonio Gramsci que va inspirar-lo). Ho esmento, a més, perquè em permet avançar-los que, en redactar aquesta conferència, he comptat amb l'ajut de cinc catalans als qui admiro, (Eduard Punset n'és un d'ells). Cinc persones que han triomfat en els seus àmbits respectius i que m'han aportat els seus ensenyaments. Naturalment, res del que digui a continuació compromet a aquestes persones amb les meves conclusions, però els traslladaré el seu consell i la seva experiència que em semblen més valuosos que qualsevol altra reflexió personal.

Gràcies, estimat José Manuel, per convidar-me a aquest Cercle d'Economia que presideixes per exposar la meva visió com a candidata pel Partit dels Socialistes de Catalunya per a les properes eleccions generals. I la meua gratitud també cap a vostès, que m'ofereixen avui i aquí el privilegi de la paraula i el regal d'escoltar-me.

S'ha convertit en un tòpic qualificar de decisiva qualsevol convocatòria electoral; eleccions i decisives són paraules que brollen juntes, un lloc comú, igual que certs partits de futbol o algunes noces ho són del segle. Però les expressions fetes, els tòpics, no són forçosament falsos.

Sé que ens durà poc temps discutir que ens trobem en un moment transcendental de la nostra història col·lectiva i que si el 9 de març tota Espanya s'hi juga molt, Catalunya s'hi juga molt més que molt.

Venim d'una Legislatura en què Catalunya ha ocupat un lloc central en el debat polític espanyol, en moltes ocasions molt al nostre pesar. Els catalans hem estat protagonistes de la política espanyola durant aquests quatre anys, i el 9 de març serem sens dubte decisius en la direcció que emprengui el nostre país.

Alguns l'adornaran de mil maneres, la camuflaran sota invocacions emocionals al respecte, l'esbiaixaran amb retòrica pseudopatriòtica; però vostès, que són homes de reflexió i d'acció, vostès que estan habituats a prendre decisions diàriament i, a més, anar per feina, saben que davant nostre s'obren dos camins i únicament dos camins: o presideix el Govern d'Espanya José Luis Rodríguez Zapatero o ho fa Mariano Rajoy.

2. Balanç de la legislatura

El 9 de març els ciutadans votaran en funció de les seves expectatives i de la il·lusió que desperti cada formació política. Però sens dubte tindran molt present el crèdit, la confiança que els mereixen els diferents partits, i també la seva gestió passada.

Comencem, per tant, amb unes pinzellades de balanç d'aquests últims quatre anys de Govern progressista a Espanya. Responguem la pregunta clàssica dels processos electorals: Està Espanya avui millor que fa quatre anys? Estem millor els espanyols avui que fa quatre anys? Prenguin qualsevol indicador i amb tota probabilitat la resposta serà positiva: sí, els espanyols estem millor quatre anys després.

Als qui vaticinaven fa quatre anys que un govern socialista sumiria al país en una catàstrofe, podem respondre'ls avui que Espanya és la vuitena potència econòmica del món, que la seva sòlida economia ha experimentat creixements sostinguts propers al 4% i que, en els pròxims anys, continuarà augmentant a ritmes propers al 3%.

Per primera vegada a la història recent, l'espanyol mitjà és més ric que l'italià mitjà – la nostra renda per càpita ha passat de 19.300 € al 2003 als 23.400€ actuals- i l'economia espanyola ha crescut per sobre dels principals països europeus, com França, Alemanya o Itàlia, i per sobre dels EUA i Japó.

Certament, les actuals incerteses de l'economia mundial que es reflecteixen en l'escalada del preu del petroli, en un accés al crèdit més difícil i una disminució de la confiança, representen un risc per al conjunt de l'economia espanyola. Però també és una evidència que aquestes turbulències internacionals originades a EUA agafen a la nostra economia molt millor preparada que fa quatre anys, amb més creixement de l'ocupació i menys atur, amb un sistema financer solvent, amb una disminució progressiva del pes de la construcció i amb un sistema d'R+D+ i enrobustit per injeccions econòmiques que han triplicat els seus recursos en només quatre anys. I el que és més important i que calibreu millor que ningú la gent d'empresa: amb els primers superàvits en els comptes públics de la democràcia.

En quatre anys la taxa d'atur s'ha reduït tres punts i mig fins arribar a una taxa del 8%, la més baixa des de fa trenta anys. Espanya té avui el major nombre d'ocupats de la seva història: vint milions i mig, amb una temporalitat en clara tendència descendent i una conflictivitat social que és, també, la més baixa que ha existit mai des que els conflictes laborals van sortir del Codi Penal. Estem forts però no neguem l'evidència. No som immunes al moment dels mercats financers internacionals. Ho diu la Borsa. Hem de ser realistes i conscients però hem de ser

també conscients de la ferma posició amb què l'economia espanyola i catalana afronten el moment.

Sóc conscient de la força de l'estereotip segons el qual la dreta gestiona millor l'economia i l'esquerra gestiona millor els drets socials. Acabem de veure que el primer, sovint no és cert; però el segon sí queda acreditat, almenys a la llum d'aquests quatre anys de progressos en drets socials i de ciutadania, els quals han constituït el que podem anomenar "la segona onada de drets de la democràcia", després d'aquells anys entre 1982 i 1996 que van universalitzar els drets a l'educació, la sanitat i les pensions.

En només quatre anys, els espanyols comptem amb el dret a ser atesos quan no ens podem valdre per nosaltres mateixos, del qual avui gaudeixen 1.200.000 concitadans grans i discapacitats. Els treballadors autònoms han accedit a drets anàlegs als dels qui treballen amb nòmina. Els homosexuals amb els mateixos drets que els heterosexuals. Els pensionistes i els treballadors que es regeixen pel salari mínim, amb un augment del seu poder adquisitiu que, per descomptat, no posa fi a les seves estretors, però sí repara l'escatiment a les legislatures anteriors. Les dones estan emparades pel dret a la igualtat efectiva en l'accés al treball, a llocs de responsabilitat i pel dret a gaudir de la seva vida familiar de manera més equitativa. I, d'entre elles, les dones que pateixen la violència de gènere compten també amb un dispositiu de protecció que les empara i que ens permet a tots, dones i homes, combatre la xacra de la violència masclista, tot i que sens dubte cal millorar la llei.

Aquests nous drets tenen, no ens oblidem, una projecció econòmica. Més benestar social afavoreix més cohesió social, menys criminalitat i inseguretat, menys conflictivitat i més estabilitat. Aquest ha estat un dels postulats clàssics del socialisme democràtic en tot el món i els fets corroboren que el creixement econòmic no és possible sense llibertat d'empresa, però només es tradueix en benestar col·lectiu quan ningú no n'és exclòs dels seus fruits.

Quatre anys després, el nostre país és també més segur. La taxa de criminalitat ha descendit i se situa 20 punts per sota de la mitjana europea. Les forces de seguretat compten amb 18.000 agents més i estan millor coordinades. Aquesta eficàcia es posa de manifest dia a dia en la repressió de la criminalitat comuna però també en la prevenció del terrorisme etarra i del jihadista com il·lustren les gairebé set-centes detencions de terroristes, més de la meitat d'ells membres d'ETA. Aquesta millora de la seguretat també es posa de manifest en les carreteres, on han perdut la vida 4.000 persones menys gràcies a diferents factors entre els quals sobresurt la implantació del carnet per punts.

En matèria d'infraestructures, davant els nostres ulls (i, sovint, a costa de les nostres molèsties) s'està posant dempeus una de les xarxes de transport més modernes d'Europa. N'hi ha prou amb observar el mapa de les carreteres i de l'alta velocitat, per a constatar el canvi. Al 2010 Espanya

serà el país amb més quilòmetres d'AVE del món. Al 2020 també serà el que tindrà més quilòmetres d'autovia d'Europa. Al 2004 el Govern d'Aznar pretenia solucionar el problema de l'escassetat d'aigua d'una part d'Espanya confiant que no hi hagués sequera a l'Ebre, i traçant una obra faraònica i insostenible. Imaginin vostès l'encert que hagués estat un transvasament que permet dur aigua des de Catalunya cap al sud, quan ara ens disposem a portar l'aigua des del sud cap a Catalunya. Quan en dos anys culmini el Programa AGUA, haurem estat capaços de generar 1.000 hectòmetres cúbics, el doble que amb el transvassament. I haurem solucionat, d'una vegada per sempre, la batalla de l'aigua que tant han utilitzat els conservadors per a enfrontar territoris i ciutadans.

Espanya té avui, en fort contrast amb la seva posició de fa quatre anys, una nova marca de pau i de cooperació al desenvolupament en el món. Quan l'empresa espanyola s'internacionalitza, cal que la nostra solidaritat també es projecti arreu i per això els recursos destinats s'han multiplicat per tres en quatre anys. Sé que en aquest auditori predominen la gent d'empresa, però també sé que la gent d'empresa és conscient que no hi ha desenvolupament mundial durador i sostenible si no combatim la fam i la misèria amb la mateixa energia amb què combatim el terrorisme i l'amenaça a la nostra llibertat. Avui els nostres soldats només participen en operacions legals, avalades per Nacions Unides i aprovades per les Corts Generals.

Sóc conscient que a l'auditori predominen els qui comparteixen amb mi l'estima i l'admiració pels Estats Units, però sé també que no confonen aquesta admiració i aquest afecte amb la submissió cega, i encara menys amb el sacrifici dels nostres interessos com a país.

Permetin-me que afegixi a aquest balanç forçosament incomplet l'increment en la construcció d'habitatge protegit, que ha augmentat un 70% en aquests quatre anys, i la contenció progressiva i paulatina del preu de l'habitatge lliure, que no és aliè a aquesta dada. Si comparem les dades de la present legislatura amb l'anterior el resultat és simplement aclaparador: més del doble d'inversió en política d'habitatge (8.000 milions d'euros enfront de 3.400), gairebé el doble de construcció d'habitatge protegit (entorn de 100.000 anuals i volem continuar ambicionant més en aquest camí), i més del doble de famílies beneficiades amb alguna ajuda.

3. Balanç per a Catalunya

Si per a Espanya el balanç d'aquesta Legislatura ha estat nítidament positiu, el mateix pot dir-se de Catalunya. És cert que entre les llums apareixen algunes ombres motivades, sens dubte, pels errors del Govern central –vull ser explícita en aquest punt per no caure en un altre error, el de l'autocomplaença- però, sobretot, pels efectes produïts pels vuit anys de prostració d'oblit i de menyspreu que ens va infligir a Catalunya el Govern anterior i també per la despietada ofensiva que els conservadors han dut a terme en aquesta mateixa legislatura contra el nostre país.

Comencem per les llums. En aquests últims quatre anys, Catalunya ha crescut a una mitjana del 3 i mig per cent, sis dècimes més del que vam créixer durant els tres anys anteriors. De fet, el proper any, l'any que alguns vaticinen com l'Apocalipsi, els experts pronostiquen per a Catalunya un creixement similar al d'aquell període.

500.000 persones més compten amb una ocupació. La nostra taxa d'atur – 7,8 per cent – és tres punts més baixa que la de 2004 i la creació d'ocupació ha beneficiat de forma molt destacada, a més, a les dones. Gràcies a la reforma laboral empresa conjuntament pel Govern, sindicats i empresaris, cada dia 600 treballadors i treballadores veuen com el seu contracte temporal passa a ser un contracte fixe, generant estabilitat i seguretat.

La societat catalana ha tingut un mèrit especial en la creació d'ocupació en aquests anys, perquè, a més, ha acollit a milers d'immigrants. Fa cinc anys el mateix Cercle alertava dels desafiaments de la immigració, i advertia textualment:

“Només si es tracten de forma adequada i amb recursos suficients els problemes que genera la immigració, aconseguirem que esconverteixi en un fenomen positiu.”

Només entre 2004 i 2006, Catalunya va rebre gairebé mig milió d'immigrants. Ja no som sis milions. Ara som set i mig, després d'haver experimentat, amb generositat, solidaritat i tolerància, un procés d'immigració més rellevant que el dels anys seixanta.

El significatiu increment de les pensions més baixes ha beneficiat a 275.000 catalans i catalanes, i gairebé 600.000 treballadors autònoms gaudeixen ara de nous drets. Es calcula que la Llei de Dependència permetrà a un quart de milió de ciutadans grans o discapacitats de Catalunya

poder valer-se amb més autonomia i, sols en aquesta Legislatura, comptem amb 20.000 universitaris més amb beca que a la legislatura anterior.

200.000 famílies catalanes que viuen en lloguer pagaran menys impostos gràcies a la deducció fiscal que el Govern actual ha rescatat després que l'anterior la suprimís. Moltes d'elles, formades per divorciats o separats que, en les seves noves vides, no poden optar per una nova propietat perquè continuen pagant la meitat de la hipoteca contreta amb la parella anterior. I més de 60.000 joves catalans podran durant aquest any afrontar millor el seu propi projecte vital disposant de les noves ajudes a l'emancipació.

La inversió de l'Estat en infraestructures catalanes mereix una reflexió apart. En aquests moments, els esforços del Govern de Zapatero estan permetent que es dobli pràcticament la xarxa. S'estan connectant les quatre capitals catalanes a través de l'AVE i s'arribarà a la connexió amb França en pocs anys. S'està desdoblant la N-II nord, alleujant un corredor estratègic per a l'economia catalana i també per a l'espanyola. Estem duplicant la capacitat de l'aeroport de Barcelona amb la construcció de la tercera pista i la T-sud. I estem ampliant el port, retornant a Barcelona la condició de porta de referència al Mediterrani. En poques paraules, ens estem posant al dia, després d'anys de retard. L'esforç ha generat també molèsties suportades per molts catalans, però permetrà obrir Catalunya al món i dotar-la d'unes infraestructures del segle XXI per a competir al món del segle XXI. Els que ens permetran recuperar el paper de motor econòmic d'Espanya i projectar-nos amb més competitivitat a Europa i al món.

No desitjo aclaparar-los amb massa xifres, però em permetran que citi un parell de xifres aclaparadores: el nostre nou Estatut, què ja varem ratificar els catalans i que el PP té recorregut al Tribunal Constitucional, preveu en només set anys una inversió de 34.500 milions d'euros. Però és que a més, la inversió del Govern d'Espanya a Catalunya ha estat un 140 per cent més alta (és a dir, bastant més del doble) en els últims tres anys – o sigui, també abans de l'arribada de la Disposició Adicional de l'Estatut - que durant els tres últims anys de Govern d'Aznar.

Creixement econòmic i avenços socials, d'un costat. Avenços polítics, d'un altre. Avui Catalunya compta amb el millor Estatut de la seva història i Barcelona amb la seva Carta Municipal. Durant aquesta legislatura els traspassos a Catalunya han augmentat un 60 per cent respecte a l'últim Govern d'Aznar. I avui la Generalitat i l'Estat han restablert una relació equilibrada: mútuament exigent, però equilibrada; eliminant les altes taxes de conflictivitat de la Legislatura anterior. Durant aquesta legislatura, els conflictes entre Catalunya i l'Estat, que es mesuren per la quantitat d'impugnacions mútues de lleis i normes, han descendit en un 70 per cent, després que amb Aznar es multipliquessin per tres a la primera legislatura i encara pugessin un 54 per cent a la segona.

Sí, senyores i senyors, hi ha hagut més llums que ombres en aquests quatre anys. El balanç és clarament positiu. Però hi ha hagut problemes i nosaltres hem comès errors. Molts conciutadans han resultat perjudicats pels problemes a les infraestructures; hi ha hagut retards amb les obres i s'han generat tensions i debats indesitjats que els catalans ni volem ni mereixem. No hem arribat tan lluny en aquests quatre anys com hauríem volgut i com hem intentat. Una vegada més, convé assumir els errors propis abans d'assenyalar-ne els aliens.

4. Desafecció

Vagi per davant, doncs, el reconeixement dels nostres propis errors. Però, en la nostra opinió, existeixen altres factors que expliquen aquest risc de desafecció del qual alertava el president Montilla a Madrid fa unes setmanes.

Perquè si, com afirma el professor Serra Ramoneda, Catalunya ha avançat de manera innegable, ha guanyat terreny en l'últim any una sensació de pessimisme i apatia?

La veritat és que en aques país, diu Serra Ramoneda, no estem acostumats a anar en el vagó de cua del creixement econòmic, i és veritat que, durant alguns anys, Catalunya ha crescut menys que altres zones d'Espanya. El 2005 Madrid tenia el PIB més alt per habitant, i nosaltres estàvem en quart lloc després d'Euskadi i Navarra. En els cinc anys anteriors, entre 2000 i 2005, el PIB espanyol havia crescut a una mitjana del 3,2 per cent anual. El català només al 3 per cent, a una molt discretíssima posició a la llista de les 19 Comunitats i Ciutats Autònomes. El 2005 no érem ja els primers de la classe i havíem quedat relegats al grup dels últims, almenys en assignatures com la inversió en investigació i desenvolupament, l'augment de la renda per càpita o el creixement del producte interior brut. Catalunya, l'aplicat estudiant de la primera fila, es va trobar de sobte amb assignatures suspeses.

El procés ha estat complex i en aquella situació van coadjuvar diferents factors, però n'hi ha un que sobresurt per sobre de tots i és la inversió pública – estatal i també autonòmica . Ho diré amb tota claredat: en els vuit anys que va governar la dreta a Espanya, entre 1996 i 2004, les inversions a Catalunya no van estar a l'alçada de les expectatives i de les necessitats del nostre país. I aquesta disminució de la inversió pública ha tingut a la mateixa vegada un efecte pernicios en la nostra productivitat, que ha anat decaient progressivament, allunyant-nos cada vegada més de la mitjana europea.

El dèficit inversor ha estat especialment nociu en dues àrees que tots vostès coneixen bé: les infraestructures i la investigació. Tenim problemes amb la posada en marxa de l'AVE, amb els trens de rodalies, amb el subministrament elèctric, però tots són plasmacions d'un mateix fenomen: l'asfíxia econòmica patida per Catalunya en els anys de Govern de Partit Popular.

Per no fer-me pesada, els resumiré en una sola dada, prou significativa: la suma de les inversions de l'Estat a Catalunya durant el període 96 – 2000, és a dir, durant els quatre anys – insisteixo: quatre - posteriors al Pacte del Majèstic, va ser inferior a la inversió que el Govern socialista ha destinat en un sol any per a les infraestructures catalanes. Tant li fa si prenem com referència aquest exercici pressupostari o el passat.

I si el maltractament reiterat durant vuit anys és la segona causa de la desafecció, la tercera cal buscar-la en la prolongació de la brutal campanya anticatalana de la dreta conservadora, ara ja des de l'oposició.

Aquest Partit Popular no s'ha conformat amb la confrontació al Parlament o al Tribunal Constitucional. El seus atacs a l'Estatut, a la nostra identitat, a la nostra llengua o fins i tot als nostres productes, els han dut deliberadament al carrer. Des de *xiringuitos* on signar contra Catalunya fins a falques radiofòniques emeses a les emissores andaluses injuriant el nostre poble; sense oblidar els qui van preferir que Endesa, que obté bona part de la seva facturació a Catalunya, fos “abans alemanya que catalana”, o que quatre dels més destacats empresaris de Catalunya van ser cridats pel flamant líder econòmic del PP, “cuadrilla” de “agentes”, “cómplices” y “encubridores”. Tot ha valgut per agitar una vegada més els fantasmes de la ruptura d'Espanya, omnipresents al llarg de la història de la dreta espanyola.

5. El menyspreu del PP cap a Catalunya i els seus orígens

Perquè una cosa és certa: no es pot pensar que Catalunya va ser menyspreada pel govern d'Aznar de manera aleatòria o capritxosa. El desdeny del Partit Popular cap a Catalunya té el seu ancoratge en el que els catalans som i representem, i enfonsa les seves arrels en els fantasmes més ancestrals dels conservadors espanyols. M'explico.

Catalunya ha figurat sempre a la història d'Espanya com a avantguarda de la descentralització i del progrés. I la dreta espanyola, la real, té aversió al pensament progressista i abomina de la descentralització.

La dreta espanyola no entén Catalunya des de fa segles. El catalanisme progressista i federalista neix a la segona meitat del segle XIX, precisament com a reacció a la dreta reaccionària, autoritària i centralista que governa l'Estat. Des d'aquell moment, catalanisme, progrés i federalisme han estat elements consubstancials als discursos a Catalunya que han estat en l'avantguarda de la modernització d'Espanya.

Són els progressistes catalans com Pi i Margall i més tard Rovira i Virgili, Rafael Campalans o Manuel Serra i Moret alguns dels pensadors d'un ideari profundament federalista i democràtic que té un fort component solidari i redistributiu, i que s'inspira en el que avui constitueix un dels fonaments de la Constitució: el principi d'autogovern dels territoris com a base indispensable de la democràcia. És un catalanisme solidari amb altres moviments autonomistes, que proposa la difusió pacífica del federalisme mitjançant el convenciment i el diàleg.

El catalanisme progressista busca els seus referents més enllà de les fronteres. Per exemple, en democràcies com la nordamericana, on la redistribució del poder, l'autonomia i el lliure consentiment de les regions i municipis és la font del progrés i la garantia de la unió dels territoris. Davant del catalanisme obert a l'exterior s'alça una dreta que es mira a sí mateixa, que abandera una idea de nació inamobible on l'autoritarisme és la garantia de l'ordre polític tradicional.

El catalanisme federalista comparteix l'essència del moviment de canvi i progrés cultural que representa la Renaixença. Aquesta essència es resumeix en la confiança i en l'optimisme: confiança en l'individu i en les seves potencialitats, en la raó, en l'energia de les idees i en l'exaltació de la llibertat individual. Aquest mateix esperit es plasma en els moviments de renovació pedagògica, laica i progressista de principis del segle passat, les idees del qual van inspirar els models pedagògics en altres països.

La confiança en l'autonomia de l'individu i en el progrés és irreconciliable amb la desconfiança de la dreta, amb la seva naturalesa immòbil. Una dreta que ha desconfiat de la Catalunya que progressa, que s'obre al món, que desitja redistribuir el poder. El catalanisme progressista mai no ha abandonat el seu impuls reformista i modernitzador i ha liderat fins als nostres dies el progrés social i polític a Espanya amb els traços que el caracteritzen des dels seus orígens: la lluita pacífica per la llibertat dels individus i l'autonomia dels territoris, la seva aposta pel model federal com a fórmula per encaixar Catalunya a Espanya i Espanya a Europa, la seva confiança en el progrés, el seu compromís amb la redistribució del poder i els recursos.

En tots i cadascun d'aquests períodes, els conservadors espanyols van ser un fre per al nostre desenvolupament cultural, social, econòmic i polític. No hi ha en la història de Catalunya ni un sol impuls descentralitzador que comptés amb l'energia de la dreta. Catalunya ha crescut sempre com a país malgrat la dreta espanyola, mai gràcies a ella.

Així, l'oposició del Partit Popular aquesta Legislatura ha estat conseqüent amb la seva trajectòria històrica i en ple acord amb la seva actitud en els 8 anys de Govern. Si des de l'executiu van perjudicar Catalunya i van promoure el nostre enfrontament amb altres comunitats; des de l'oposició han encoratjat encara més aquest enfrontament i han danyat a Catalunya. Al meu parer, el Partit Popular no té rigorosament res a oferir a Catalunya, excepte aversió: perquè ha negat als catalans el que ha propugnat per a altres territoris i perquè ha instrumentalitzat Catalunya amb un sol objectiu: tornar al poder.

No desitjo desentonar amb l'atmosfera reflexiva i pausada que preval en aquest fòrum, però permetin-me que, en aquest punt, m'expressi, potser, amb més vehemència: sé que no cal estendre'm massa perquè fins a Catalunya han arribat els ecos d'aquesta mesquina maniobra. Però quan, como jo, s'ha viscut tan de prop, des de Madrid passant per altres capitals espanyoles aquests últims quatre anys, no existeix disculpa per a aquells que han incubat el menyspreu cap a la nostra cultura, l'aversion cap a les nostres institucions i el rebuig cap al nostre poble.

6. Complicitat de CIU i conseqüències

Amics i amigues. En aquest repàs al nostre passat recent gairebé tot encaixa: la dreta centralista i la Catalunya progressista. Però hi ha un element que distorsiona i pertorba: l'actitud de CIU, la posició del nacionalisme català. És de justícia respectar els fets tal i com van succeir: Des de 1996 fins a 2004 Espanya va viure un període de retrocés social i democràtic gràcies al PP; però en aquesta deriva va comptar amb una companyia tan inesperada com sol·lícita: Convergència i Unió.

Les complicitats van començar ja abans que Aznar fos investit president, amb un pacte signat a pocs metres d'aquí, a l'Hotel Majèstic. Un pacte de suport mutu entre els governs respectius de Catalunya i Espanya que finalment va resultar funest per a la primera.

El concurs de CIU al Partit Popular va ser, en paraules del meu benvolgut Xavier Trias, “gratis et amore”. Si se'm permet la ironia, diré que atès que les reunions van ser secretes potser en elles hi va haver amor i fins i tot passió. Però de gratis res. La factura del pacte la paga encara avui Catalunya a un preu desorbitat.

Amb el concurs de CIU, el PP va posar en marxa el transvassament de l'Ebre, va bloquejar la reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, va reduir les inversions en infraestructures al nostre país, va escanyar la nostra productivitat i va frenar el nostre desenvolupament econòmic i social. I no els parla en aquest punt una opció de partit, sinó les dades fredes. Tan fredes com rotundes.

No poso pas en dubte l'amor de CIU per Catalunya. Ni atribueixo als nacionalistes menys patriotisme que a la resta de catalans. Encara que tampoc els concedeixo un avantatge en aquest punt. Més aviat, comparteixo l'expressió d'Albert Camus: “Estimo massa el meu país per ser nacionalista”. I consti que ser-ho em produeix tot el respecte. Però el que sí denuncio és la propensió del nacionalisme conservador a confondre els seus interessos de partit amb els interessos col·lectius de Catalunya. Es diria que l'exercici continuat del poder durant un quart de segle els ha portat a identificar-se fins a tal punt amb Catalunya, que consideren que l'única cosa essencial per al país és que CIU conservi el poder, costi el que costi.

Aquesta confusió entre interessos del seu partit i interessos dels catalans ha portat a CIU en el passat a les pitjors claudicacions, seguint un enganyós sil·logisme: “El que és bo per a CIU és bo per a Catalunya; per tant, si el pacte amb el PP convé a CIU, també convé a Catalunya”.

Els fets són tossuts i han demostrat que no era així. I el pitjor és que CIU, després d'expiar els seus pecats en notaries i altres despatxos públics, torna a ballar-la i sobreactua amb una

intransigència pueril. Sent som són corresponsables del retard en infraestructures encapçalen la manifestació contra els estralls de la seva pròpia desídia; reneguen i protesten del mateix traçat ferroviari que duu la seva signatura; invoquen el sobiranisme, però reclamen a Madrid els avals per a recuperar un poder que no van aconseguir a Catalunya; menyspreen el mateix Estatut que van pactar i que supera qualsevol cota d'autogovern que hagi tingut mai Catalunya al llarg de la seva història. Així són els símptomes de la síndrome d'abstinència de poder: alguns s'aixequen soberanistes i es fiquen al llit implorant un ministeri espanyol.

Eren tan decisius com ens deien? Eren tan decisius com ens deien si els resultats van ser els que avui coneixem en infraestructures? Eren tan decisius com ens deien si van posar la seva signatura en un sistema de finançament anomenat DEFINITIVO, que sols un Govern presidit per Zapatero serà capaç –afortunadament per a aquest país- de reobrir? Sols dues respostes possibles: o no van ser tan decisius; o si ho van ser, francament, que no ho siguin més.

Ara la fórmula és equidistància, diuen. “Tanto monta” socialistes o PP; Zapatero o Rajoy. I d'aquesta forma CIU sosté la idea extravagant que és el mateix impulsar l'Estatut que recórrer-l; és igual invertir 100 que 240; poc importa que l'aigua surti de Catalunya o que vingui a Catalunya. A això CIU ho anomena centralitat, aquí tota la vida li hem dit “estar a la lluna de València”. Amb tot el respecte, allà ells. Però, francament, ens juguem massa com per frivoltzar d'aquesta manera.

7. Què oferim i per què el 9 de març és tan transcendental

No, no és el mateix combatre la desafecció que resignar-se a ella. No és el mateix treballar per tal que Catalunya sigui el motor d'Espanya, que sumir-se en la malenconia o en l'”emprenyament” famós pel que va poder ser i no va ser. No és el mateix plegar-se a una visió centralista i rànica d'Espanya, com la única possible, que vèncer-la democràticament i construir-ne una d'alternativa. En dècades i dècades, el catalanisme progressista mai no es va donar per vençut, mai no va desistir del seu projecte de reformar Espanya, de liderar Espanya. Ni tan sols quan la dictadura pretenia negar la nostra història i la nostra cultura i llençar-nos a les tenebres exteriors. No ho farà ara quan tenim institucions pròpies, una cultura vigorosa i consciència de la nostra força.

Necessitem, això sí, objectius clars i receptes efectives. A aquest esforç vull contribuir modestament en aquesta part final de la conferència amb l'ajuda de gent que ja han assolit en l'àmbit individual l'èxit col·lectiu que perseguim.

Començaré pels cinc objectius, per les cinc fites, que garanteixen a Catalunya un avenç substancial en els propers quatre anys:

1- La primera és un salt qualitatiu en les nostres infraestructures. Les inversions de l'Estat a Catalunya tindran la magnitud que correspon al nostre pes en el conjunt del PIB d'Espanya. Així s'ha acordat entre la Generalitat i el Govern d'Espanya i així es farà. Prop de 34.500 milions d'euros d'inversió de l'Estat per als pròxims set anys és una xifra justa i alhora enorme i per això ha de ser administrada amb intel·ligència. La gestió de les grans infraestructures serà traspasada d'acord amb nostre Estatut: les rodalies ferroviàries, els ports de Barcelona i Tarragona i els aeroports de Reus, Girona i Sabadell.

La Generalitat haurà de tenir una posició determinant a la gestió de l'imminent Gran Aeroport del Prat, en què també participarà la iniciativa privada – l'empresariat – i els ajuntaments concernits.

Un fons d'homogeneïtzació i de rescat de peatges haurà de posar fi al greuge comparatiu insofrible que suporten cada dia milions de catalans senzillament per circular per una via ràpida com les que existeixen a altres zones d'Espanya.

2- Segona fita: La millora de la nostra educació i l'expansió del nostre sistema d'R+D+i (recerca, desenvolupament i innovació). El President Montilla ho ha dit recentment: el coneixement és la matèria primera més valuosa, i el capital humà, el nostre actiu més preuat. El repte: que aquests actius i les polítiques concertades que d'ells es derivin, formin part dels horitzons quotidians de les empreses, els treballadors i les Administracions públiques. Per a, així, iniciar amb urgència

un nou cercle virtuós que compagini la millora del nostre capital humà i l'avenç del nostre sistema productiu cap a una economia del coneixement. L'ambició objectiu d'una societat catalana trilingüe és assolible i no té marxa enrere; com també ho és el salt en R+D+i.

Aquest mateix any, 13 dels 24 projectes espanyols seleccionats per a obtenir ajudes del Consell Europeu d'Investigació procedeixen de Catalunya; és més de la meitat. I les empreses catalanes seleccionades han competit amb més de 9.000 sol·licituds, gairebé 600 d'elles espanyoles. Hem de continuar augmentant els pressupostos com s'ha fet aquest any, en un 44 per cent, si volem que els resultats siguin encara millors. Catalunya, en aquests quatre anys, ha de consagrar el seu potencial investigador i incorporar, almenys, una de les seves Universitats al rànquing de les cent millors del món.

3- La configuració de la Plataforma Logística del Delta en el més gran pol logístic-estratègic d'Europa, és la tercera fita. Gran aeroport del Prat – transport aeri-, Port de Barcelona – marítim- i la Plataforma de la Zona Franca –terrestre i ferroviari-, tenen un efecte no de suma, sinó de multiplicació que suposa potencialitats no igualades per cap altre enclavament europeu.

El Prat, amb la seva nova Terminal Sud, capaç d'acollir 92 vols per hora d'aquí a sols un any (el 73% més que actualment) i fins a 55 milions de passatgers (un 60% més que en aquest moment). El Port de Barcelona, avui port líder d'Europa en el tràfic de creuers i que ha de reforçar la seva condició de principal port peninsular, com està fent amb el mercat asiàtic. I agregats ambdós a la plataforma de la Zona Franca.

En poc temps, hem de convertir aquest Pol en el principal “hub logístic” euromediterrani, assegurant la connectivitat de la xarxa terrestre amb els fluxos marins i aeris.

Infraestructures, logística, E+R+D+i (educació-recerca-desenvolupament, innovació...). Són tres objectius que conflueixen en la millora de la nostra productivitat, en la superació de la nostra capacitat col·lectiva per a generar riquesa. Però aquests tres impulsos han d'acompanyar-se d'un progrés substancial en el plànol cultural i també en el polític.

4- Per això, el lideratge de Catalunya passa per l'impuls a les nostres indústries culturals. La nostra quarta fita ha de ser revitalitzar la nostra llengua pròpia i projectar-la cap a fora, però alhora aprofitar el gran capital que suposa per a nosaltres el domini simultani del castellà, una llengua en ascens utilitzada per 500 milions de persones en el món. Té poc mèrit que el nostre país sigui el primer editor en català, ha de ser-ho també en castellà i aquest potencial ha de plasmar-se en la indústria cultural de més gran projecció de futur: l'audiovisual i la digital.

Els nostres creadors han demostrat que tenen el talent per generar formidables continguts pels nostres mitjans locals, però també per crear continguts que es difonen a Espanya i al món sencer i el nostre bilingüisme ens predisposa encara més a això. La nostra llengua catalana és element central de la nostra riquesa cultural i social, mai no ha de ser un fre per a les nostres

potencialitats. La producció audiovisual a Catalunya ha de ser defensada i protegida (començant per TV3, seguint pel centre de Sant Cugat de la nova corporació RTVE i continuant per les dinàmiques productores privades) però no sols per tal d'abastir al públic català, sinó també per conquerir altres mercats, per inspirar altres públics i altres cultures amb el talent dels nostres creadors. Parlem d'un sector que engloba ni més ni menys que la indústria del cinema, la televisió, la ràdio, la música, la publicitat, els videojocs, l'animació, els serveis per a assistents personals i mòbils i la producció i distribució de continguts multimèdia generats per als mitjans de comunicació i les editorials. Administracions, empreses i universitats hem de confeccionar un Pla Estratègic de la Indústria de l'Audiovisual de Catalunya que suposi l'impuls definitiu d'un sector de gran capacitat d'aportació d'ocupació i riquesa.

5- He deixat deliberadament pel final la formulació d'una fita política pels propers quatre anys perquè entenc que complementa les anteriors: aspirem a una Catalunya capdavantera en una Espanya federal. Aquest és l'horitzó que dibuixa la nostra Constitució i en el qual aprofundeix el nostre actual Estatut d'Autonomia, el més avançat que ha existit al món desenvolupat. He dit federal i vull recalcar-ho: ni Catalunya sotmesa com vol el centralisme, ni Catalunya confederada. Permetin-me la precisió terminològica perquè al cap i a la fi aquesta és la matèria de la meua especialització com investigadora; *Confederació* significa aportar i rebre, *toma y daca* i prou. *Federalisme* significa aportar, rebre i també manar, pesar dins el tot. I Catalunya vol influir a Espanya, com vol influir a Europa. Exercirem el nostre autogovern fins als límits que el Dret i la voluntat dels catalans marquen, però a més volem influir al Govern d'Espanya i al Govern d'Europa. I no només perquè es respecti el nostre autogovern, sinó també per tal d'estar al pont de comandament d'Espanya i Europa.

Aquestes són les cinc fites que ofereixo per al debat sobre el nostre futur immediat. Però a més vull traslladar-los cinc claus que al meu judici resulten cabdals per a assolir aquests objectius; cinc receptes basades en l'experiència de cinc catalans a qui admiro, cinc amics que m'han ofert el seu consell i ensenyament, i amb les que vull acabar:

En primer lloc:

1. La nostra identitat ens fa globals

Em deia Joan Manuel Serrat, amb la ràbia del català universal que ha viscut els efectes d'aquesta catalanofòbia animada pel centralisme conservador, que “dels qui paga la pena independitzar-se és dels qui ataquen a Catalunya, no dels nostres germans que ens accepten i ens respecten i que són la majoria”. Agregava que la nostra terra i la nostra ànima són mestisses per naturalesa, inclusives, integradores. I que sense perdre les arrels, estem donant una lliçó al món, d'integració del diferent. Que no entén per què no duem el cap molt més alt, i encara més, la

nostra autoestima. I, irònicament, m'afegia, “a veure si resulta que duem molt de temps venent-nos per un preu, i acabem per topar-nos amb el que, en realitat, marca la nostra etiqueta”. No; som gent de món, de mars i oceans. Pocs tan preparats per a la globalització, rematava.

La segona recepta seria,

2. Esperit emprenedor.

Antoni Brufau ha recorregut mig món al capdavant d'una de les grans empreses europees. I destaca: “Al català se'l reconeix a primera vista arreu del món pel seu esperit emprenedor”. Aprendre a emprendre, aquesta és l'assignatura transversal que molts han trobat a faltar en la seva formació escolar i, fins i tot, en la universitària. Catalunya i, en particular, Barcelona, són les empresadores espanyoles per excel·lència. Brufau ha treballat amb titulats de tota procedència però no dubta a afirmar que els llicenciats catalans tenen més acusat en comparació amb els de la resta d'Espanya el que els americans anomenen l' *animal spirit*. O sigui, el rabiós esperit empresarial. Mentre a Madrid radiquen les grans empreses que ahir van ser públiques, la xarxa de petites i mitjanes empreses s'extén per tota Catalunya i, ho fa, a més, amb una capacitat d'innovació i renovació encomiable. Aquest esperit emprenedor ha de donar el salt ara a pensar en gran, a engendrar grans empreses catalanes.

3. El valor del compromís.

“Sense implicació activa, sense compromís, un és només un simple espectador de la vida. Algú incapaç de proporcionar un futur diferent als seus fills. Des del més humil despatx fins a la Direcció d'un gran Organisme Internacional com la UNESCO.” Aquesta és la recepta que destaca Federico Mayor Zaragoza: *Awareness, Commitment, Involvement*, és a dir, “Consciència, Compromís, Implicació”. Són els valors que canvien el món.

Quan les coses eren més difícils, fins i tot als temps més durs de la Dictadura, vam sortir endavant amb el compromís amb el nostre país i els nostres principis. “Els catalans sempre hem sabut que l'obstacle més important pel desenvolupament humà és la indiferència i l'energia més gran, el compromís.”

4. La tenacitat.

“Ningú no m'ha regalat res”, em respon María Vasco, catalana de Viladecans, medallista olímpica i campiona del món de marxa atlètica amb només 19 anys. Després d'haver marxat

tota la vida, va conèixer el seu pitjor moment en 2006 quan després de la mort del seu pare va quedar quinzena en el Campionat d'Europa. Duia molts anys en l'elit i quan més necessitava el suport, el reconeixement, no va complir amb les expectatives i “de cop i volta, vaig deixar de ser algú”. El pitjor no és arribar, és mantenir-se, em diu. Però ho va tenir clar: “Vaig creure en mi, no era per casualitat fins on havia arribat; Esforç, esforç i quan caus, simplement, redobles els esforços”. L'any següent: bronzo en els Campionats del Món.

I, finalment,

5. La força de l'optimisme

Acabo de la mateixa manera que vaig començar, amb la recepta d'Eduard Punset: “per tal d'avançar està demostrat científicament que és necessari un cabdal d'optimisme. L'ésser humà necessita la certesa de que els seus propòsits es compliran, que els seus fills tindran encara millor sort que ell.” I acabava: “Només aquell que confia que pot anar-li millor, s'atreveix a arriscar”. Aquesta és la força de l'optimisme i per això l'optimisme és raonable.

Moltes gràcies.